

Håbo 2013-10-24

Håbo Kommun
Kommunstyrelsens förvaltning,
746 80 BÅLSTA

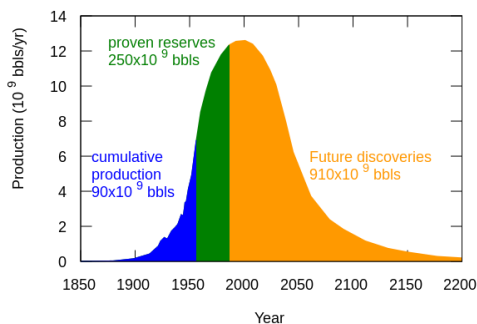
Synpunkter på förslag till vision "Mitt Håbo 2030"

Håbo Naturskyddsförening har tagit del av förslaget till vision "Mitt Håbo 2030" och vill framföra följande svar på de frågor som ställdes i anslutning till visionens text:

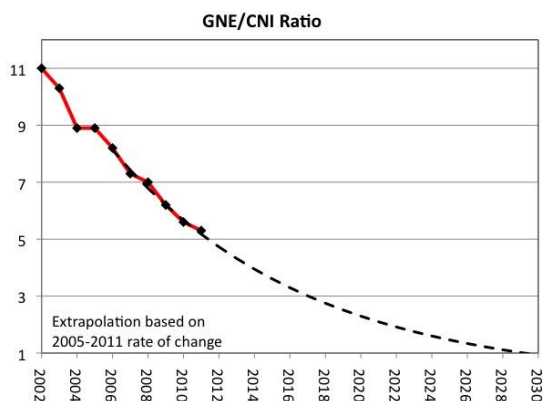
Fråga 1: Finns det viktiga aspekter som Vision Håbo 2030 missar?

Hur löser vi livsmedelsförsörjningen i en värld där olja och fosfor inte längre är navet i transportsystemet respektive jordbruksnäringen?

Billig olja har under de senaste 100 åren skapat ett välstånd som Sverige och övriga västvärlden aldrig någonsin tidigare upplevt i historien. De oljefyndigheter som finns i jordskorpan håller emellertid snabbt på att tömmas p.g.a. en explosionsartad befolkningsökning och överkonsumtion. 2005 inträffade oljetoppen, d.v.s. den tidpunkt då hälften av alla tillgänglig oljefyndighet bedöms ha tagits i bruk.

Enligt en forskarstudie ("The Export Capacity Index" av Jeffrey Brown) beräknas den globala oljeexporten ha upphört till 2030, d.v.s. samma tidpunkt som denna vision sträcker sig fram till.

Figuren ovan visar hur oljeexporten sjunkit åren 2005 – 2011 (röd linje). Den streckade linjen visar vad som kommer att hända om inga nya jättesynd av olja upptäcks under den berörda perioden.

Det transportsystem vi har idag är nästan helt beroende av olja. 92 % av alla transporter sker per lastbil. Trenden inom transportsektorn är att hellre nyttja rullande lager än fasta lager i form av byggnader. En störning inom oljeproduktionen innebär att varulagret kommer att ta slut i våra matvaruaffärer inom 3 dagar.

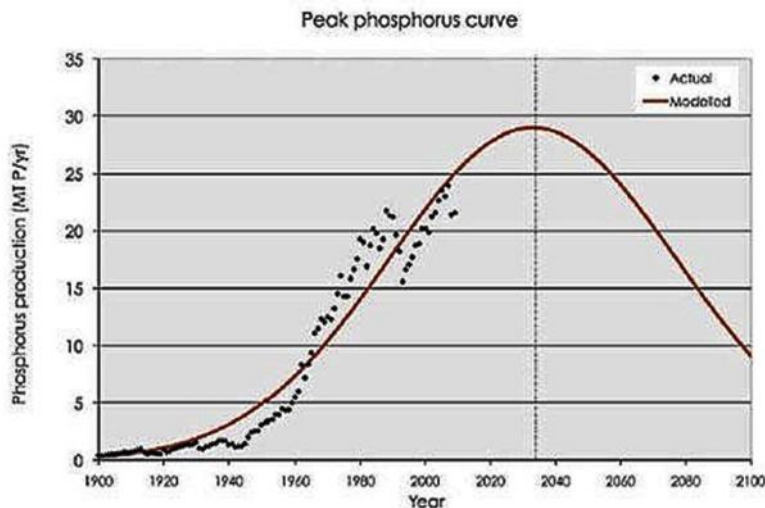
Den svenska jordbruksnäringen har sedan 1950-talet genomgått en radikal strukturomvandling vilket lett till koncentrerat av grödor/djurslag till vissa regioner och ett allt större behov av insatsvaror såsom konstgödsel och kemiska bekämpningsmedel. Den naturliga kopplingen genom att jordbruket både hade djur och odlade spannmål/vall har försvunnit, vilket lett till ett ökat behov av transporter.

2003 års jordbruksreform innebar att de tidigare produktionskopplade jordbrukarstöden (arealersättning, djurbidrag och mjölkbidrag) har ersatts av ett stöd som i stort sett är helt frikopplat från produktionen, det så kallade gårdsstödet.

Detta har bl.a. lett till färre djurbesättningar, i synnerhet av mjölkkor samt ännu fler strukturrationaliseringar p.g.a. hårdnande konkurrens från utländska aktörer.

I Håbo försvann den sista mjölkbonden omkring 2000. Jordbruket i Mälardalen domineras idag av framförallt av ensidig odling av spannmål, och i viss mån av oljeväxter.

Vid konventionell odling av spannmål används konstgödsel. En av de viktigaste komponenterna i konstgödseln är fosfor. Fosformalm bryts i stora dagbrott i framförallt Kina, Marocko och Västsahara. Mellan januari 2007 och mars 2008 steg priset på råvaran fosfor med 700 %, vilket direkt påverkade matpriserna i riktning uppåt. Den globala produktionen av fosfor beräknas nå sin topp kring 2033.

Omkring 1910 var den svenska åkerarealen som störst och omfattade då omkring 3,7 miljoner hektar. Idag återstår blott omkring 2,5 miljoner hektar åkermark. Samtidigt har den svenska befolkningen i stort sett fördubblats under samma period (5,1 miljoner år 1900 respektive 9,3 miljoner 2009). En viktig förklaring till att en mindre åkerareal kunnat föda en växande befolkning är produktiviteten. Genom tillsats av konstgödsel så har skörden kunnat sexdubblas under de senaste 200 åren från 8 deciton brödsäd/hektar år 1800 till 50 deciton brödsäd/hektar idag.

Den dag vi står utan tillgång till konstgödsel. Kommer en krympande åkerareal verkligen kunna föda en växande befolkning?

Före konstgödselperioden utgjorde tillgången från fekalier från husdjur (framförallt nötboskap) samt regelbundna trädaperioder för åkerjorden de viktigaste faktorerna för att göra jorden bördig igen. Skulle vi återgå till den djurtäthet som fanns före konstgödselperioden måste emellertid mycket stora arealer ny jord- eller skogsbruksmark tas i bruk för att kunna odla mat till dessa djur.

Enligt vår uppfattning finns det endast en riktigt effektiv lösning för att klara detta mål och det är att satsa på odling enligt permakulturmetoden. Istället för konventionell odling (plöjning – harvning – sådd – gödsling – (ogräs-, svamp- & skadedjurbekämpning) - skörd) så sker vertikal odling av flera

grödor samtidigt, genom att hög- och lågväxande grödor odlas på samma yta. Permakulturmetoden hämtar sin inspiration från naturskogen. Högst upp finns ett tak av trädkronor, därunder kommer mindre träd, stora och små buskar. örter och marktäckare samt växter som huvudsakligen existerar under marknivå och klättrväxter som upptar alla nivåer. Produktionen av växtmaterial överträffar en vanlig veteåker med hästlängder i avkastning eftersom veteåkern ju endast består av ett enda skikt på en halv meter.

Ur boken ”Permakultur i ett nötskal” Permakultur innebär samverkan mellan olika organismer av Patrick Whitefield

Det som gör en permakulturodling så produktiv och självförsörjande är dess mångfald. Det viktiga är emellertid inte antalet arter utan antalet kopplingar dem emellan, d.v.s. att de har nytta av varandra. Olika växter specialiserar sig på att ta upp olika mineraler ur marken, och när löven faller eller växten dör blir dessa mineraler tillgängliga för andra växter i närheten. Detta sker inte direkt utan genom svampar och bakterier som omvandlar dött organiskt material så att det kan tas upp av växters rötter. Samtidigt förser de gröna växterna svampar och bakterier med den energi som dessa behöver. Insekter livnär sig på blommorna och pollinerar dem i gengäld. Många växter (t.ex. aromatiska örter) utsöndrar kemikalier som gynnar andra växter i närheten. Tack vare den biologiska mångfalden är risken för angrepp av skadeinsekter och svampar minimal. En annan fördel med permakulturmetoden är att jorden enbart behöver bearbetas initialt.

Permakulturodlingar finns lite här och var i Sverige, exempelvis i Stjärnsund (syöstra Dalarna). Anläggningarna är i de flesta fall småskaliga. Världens största permakulturodling finns i Kina och denna omfattar 20 hektar.

I syfte att minimera behovet av transporter av exempelvis livsmedel i framtiden så behöver dessa i så hög grad som möjligt framställas lokalt. En lokalt förankrad vision med konkret uppföljning kan driva på utvecklingen mot ett hållbart jordbruk och en matförsörjning som minimerar behovet av transporter.

Ökat fokus på återbruk och återvinning

Avfall såsom glas, plast (åtminstone hårdplast), papper och metall återvinns idag på dedikerade anläggningar och samlas in från hushållen m.h.a. FTI (Förpacknings- & Tidningsinsamlingen). Det finns dock exempel på andra varor som storskaligt skulle kunna samlas in och återanvändas alternativt återvinnas. Kläder och skor skulle kunna samlas in storskaligt. Är de i fullgott skick så kan de säljas i secondhand-affärer. Är de i mindre gott skick så skulle de kunna materialåtervinnas. Vitvaror såsom kyl och frys, diskmaskiner, tvättmaskiner, torktumlare, ugnar och spisar slängs ofta idag trots att de är funktionsdugliga. Det behöver utvecklas system för återbruk av dessa varor, så att de exempelvis kan säljas på en andrahandsmarknad efter viss uppfräschning. Även kläder och leksaker skulle kunna samlas in storskaligt och säljas i secondhand-affärer.

2. Är visionen lätt att förstå och ta till sig?

Ja, men den får inte bli en hyllvärmare. Skall visionen bli verklighet så måste den brytas ned i konkreta mål och som följs upp varje år och bakas in i viktiga dokument såsom Översiktsplaner etc.

3. Mitt Håbo 2030 innehåller fyra inriktningar. Hur väl tycker du de fyra inriktningarna beskriver Håbos utvecklingspotential?

Enligt vår uppfattning så beskriver de Håbo kommuns utvecklingspotential på ett bra sätt. Vi skulle dock vilja att de beskrivna inriktningarna ser ut enligt följande:

Röd text är av oss tillagd/ändrad text

En aktiv part i Mälardalen

Året är 2030 och Håbo är en framtidskommun i hjärtat av Mälardalen. Här, i Sveriges viktigaste tillväxtregion med Stockholm runt knuten bygger vi tillsammans ett gott samhälle. Närheten till regionen, städerna och naturen betyder allt. I Mälardalen skapas möjligheterna till det goda livet. Vi är en del av den möjligheten.

Håbo kommun växer som en del av Mälardalen. Det innebär ständig förändring och stor potential att utveckla och förbättra. Vi anpassar oss och skapar goda förutsättningar för allt fler invånare och nya företag. Vi utnyttjar tillväxten och bygger en attraktiv, hållbar och modern kommun.

I Mälardalen finns ett brett utbud av jobb och kompetens, utbildning och kultur. Vi ligger precis rätt, mitt i regionen och är en del av utbudet. Vi är attraktiva som arbetsgivare och vi erbjuder boendemiljöer och upplevelser nära naturen och Mälaren. I Mälardalen samarbetar och utvecklas vi tillsammans, i ömsesidigt beroende.

Mälardalen sitter ihop i ett väl utbyggt nät av kommunikationer. Vägar, järnvägsspår och bredband är förutsättningen för vår närhet till regionen. Mälardalen blir större och vi med den. Håbo kommun växer då vi erbjuder en unik och attraktiv plats i en av Sveriges främsta regioner. Närheten skapar möten och mångfald mellan människor och företag. Mångfalden skapar innovation och framgång.

Att vara aktiv är att delta. Vi är en aktiv part i Mälardalen.

Mälarkommunen nära naturen

Året är 2030 och Håbo är en naturnära Mälarkommun. Vår identitet bygger på omtanken för det gröna och det blå. Tillgängligheten till vattnet och naturlivet är en stor tillgång och ett stort ansvar. Vi förvaltar aktsamt dessa miljöer åt kommande generationer.

Håbo är en Mälarkommun. Det märks tydligt där stad möter landsbygd. Från Bålsta ringlar bäckar och vattenspeglar genom stadsparken Gröna **Dalen** mot Aronsborgsviken och Kalmarsand. Här strosar boende och besökande obehindrat mellan centrum, stränderna och den omkringliggande naturen. Cykelstråk och promenader visar vägen mot sjön som öppnar upp sig för aktiviteter och båtliv. I Håbo bor vi Mälarnära.

Mälaren är ett tongivande element som tar plats i landskapet och fyller det med identitet. På **Biskops-Arnö**, i Krägga och på många platser i kommunen är sjön ständigt närvarande. Skokloster slott ligger perfekt vid stranden och det omkringliggande naturlandskapet.

Håbos naturlandskap är tillgängligt för alla. Parker och gröna stråk är sammanvävda med bebyggelsen och fyller tätorterna med grönska och liv. Det är enkelt att ta sig till skog och mark. Stigar och stråk har gjort det möjligt för fler att uppleva natur och bygd. Kommunen myllrar av friluftsliv.

Vi förvaltar och vårdar natur- och Mälarmiljöerna. Nya områden för boende och rekreation tar form endast i samspel med omkringliggande miljöer utan att äventyra natur- och djurliv. Vi utvecklar kommunens identitet ansvarsfullt och hållbart.

Vi lyfter fram blå och gröna upplevelser och sjönära kulturmiljöer. Det finns ett unikt samspel mellan människa och natur med upplevelsen i centrum.

Fritidsbåtsägarna har slutat att använda förbjudna båtbottnfärger. Båtklubbarna tar ansvar för medlemmarnas avfall och har anordnat sophantering och lagring av miljöfarligt avfall vid småbåtshamnarna. Båtarna släpper inte längre ut 30 % av bränslet oförbränt i vår gemensamma vattentäkt.

En levande småstad

Året är 2030 och Bålsta är en attraktiv och variationsrik småstad. Det klassiska stationsområdet vid Mälaren har växt till en modern och sammanhängande centralort. Bebyggelse, platser och stråk förstärker bilden av en sammanlänkad och koncentrerad stad. Vimlande stadskvarter med parker, torg och platser erbjuder dynamik och puls. Intill hittar vi småstadens stillhet, trädgårdar och lekplatser. Bortom stadskärnan, i slutet av cykelvägar och promenader, väntar boende och rekreation vid Mälarens stränder. Mälarnaturen är ett självklart element i stadens utformning och identitet. I Håbo kommun bor det XX XXX invånare 2030.

Bålsta är kommunens tongivande tätort. I stadskärnan samsas bostäder och verksamheter med kultur och nöje. Variationsrik arkitektur, spännande utbud och en intressant mix av människor ger kvarteren identitet och sammanhang. I blandningen föds levande och trygga stadsrum under hela dygnet. Bålsta är en inkluderande och mångfacetterad stad med gator och torg som präglas av mångfald, öppenhet och tolerans. Du är välkommen oavsett vem du är.

Precis intill, omgärdad av stadens bebyggelse ligger Gröna **Dalen**. Området är en lummig fristad med rika naturupplevelser och fritidsaktiviteter. Följer vi siktlinjen når vi stränderna vid Aronsborg och Kalmarsand. Mälaren möter oss med trivsamma miljöer för bostäder och friluftsliv.

Genom stadskärnan löper Stockholmsvägen som en attraktiv stadsgata med butiker och restauranger. Bålsta resecentrum är stadens mittpunkt och en av Mälardalens viktigaste knutpunkter för kollektivtrafiken. Bålsta är en regional stadskärna som effektivt sammanlänkas med regionen, Arlanda, Sverige och världen.

I Håbo kommun ställer vi tydliga krav i stadsbyggandet med långsiktighet i blickfånget. Värderingen av staden och dess kvaliteter har lett till en hög arkitektonisk kvalitet, stark känsla av identitet och en hållbar stad. Det skapar ett levande och tryggt stadsrum där många vill vistas och trivas. Variationen i stadsbilden, i arkitekturen och den konstnärliga utsmyckningen gör Bålsta till en unik småstad att vara stolt över.

Hållbara Håbo

Året är 2030 och Håbo är en hållbar kommun. Här finns det goda livet, för alla. Vi lever tillsammans i ett öppet och demokratiskt samhälle som kännetecknas av jämlikhet och medbestämmande. Vi bygger ett långsiktigt välfärdssamhälle där grundläggande mänskliga behov uppfylls. Vi utvecklar och förvaltar våra ekonomiska tillgångar och resurser klokt utan att riskera eller chansa. Våra behov tillgodoses utan att möjligheterna för kommande generationer försämras.

Håbo kommun utvecklas hållbart. Det innebär tillväxt i jämvikt. Framstegen sker i samklang med miljö och klimat. Kommunen är medvetet klimatsmart och har ställt om sin verksamhet mot en hållbar framtid. Vi arbetar aktivt för att hela samhället ska anta utmaningen och göra det samma. **Mjölkbönder kan åter hålla djur på bete. Förlusten av biologisk mångfald och igenväxning av artrika ängar har stoppats. Vägrenarna blommar. Fjärilar och bin har fått nya livsrum. Inom jordbruket och trädgårdsnäringen har permakultur ersatt konventionell odling. Livaktiga trädgårdsföreningar har lärt innevånarna att byta ut gräsmattor mot odlingar i trädgårdar och i parker. Håbo-familjerna kan i genomsnitt själva odla 40 % av sitt behov av frukt och grönsaker. Det finns bytesmarknader för växter**

och odlingsprodukter. Det har blivit ett folknöje att på lördagar och söndagar att besöka marknader och torg för att köpa och sälja hemodlat och hembakat. Kommunens skolor och äldreboende köper majoriteten av råvarorna till mat, närproducerat och ekologiskt.

I Håbo reser vi hållbart. En smart koncentration av funktioner minskar behovet av resor och underlättar för fotgängare och cyklister. Förtätande bebyggelseplanering i stråk och kollektivtrafiknära lägen skapar underlag för en attraktiv kollektivtrafik. Vid nybyggnation ställer vi hårda krav för att minimera bilberoende och istället förbättra möjligheterna att gå, cykla och åka kollektivt. Vi utvecklar Bålsta resecentrum som en regional knutpunkt. Tåg och buss har täta avgångar mot regionen, Arlanda, Sverige och världen. **Genom en utbyggnad av effektiva och säkra cykelbanor sker numer 80 % av alla resor kortare än 5 km med cykel, sparkcykel eller elmoped. Det finns laddstationer för elcyklar och luftstationer vid skolor och tågstationer. De boende i Krägga och Kalmarsand kan kliva på pendeltåget mot Stockholm och Enköping och välja mellan 70 avgångar per dag. Den utbyggda kollektivtrafiken har minskat behovet av stora parkeringsplatser. Istället används denna mark för matproduktion.**

I Håbo uppmuntras miljömedvetet företagande, energieffektivisering och medveten konsumtion. Vi är en grön kommun med biologisk mångfald, giftfria miljöer och ett rikt naturliv. Merpart av mat för våra skolbarn och våra äldre, kommer från närproducenter där vi vet att höga krav ställs på hållbar produktion och kvalitet. Vi strävar mot ett fossilbränslefritt samhälle och bygger upp energismarta alternativ. Kommunens verksamheter är helt fossilbränslefria. Vi ställer hållbarhetskrav i arkitekturen och har en tydlig ambition att skapa sammanhållen bebyggelse som inte tar nya naturområden i anspråk. **Många nya små företag har startat som har som affärsidé att hämta, reparera och sälja vidare föremål som inte längre behövs. Det går även att lämna in kläder och andra föremål och få dessa lagade till en lägre kostnad än att köpa nytt. I Kommunens egen upphandling har man kommit långt med krav på återvunnet material. Alla byggen i kommunens regi miljöcertifieras med krav på högsta betyg.**

Vi som bor i Håbo är med och skapar vårt samhälle och vår egen identitet. Vi äger och utvecklar kommunen tillsammans. Vi tar tillvara på varandras ambitioner, drivkrafter och kreativitet och formar något större. I Håbo har alla samma möjlighet att delta och växa. Vi stöder utsatta grupper, minoriteter och resurssvaga. Alla har samma förutsättningar att lyckas. Välkommen till Hållbara Håbo, nu och i framtiden!

Håkan Nihlman
Ordförande Håbo Naturskyddsförening